

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเหนือของประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประกอบไปด้วยกลุ่มคนชาติพันธุ์จำนวนมาก ที่หลากหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน ตามประวัติการอพยพโยกย้ายชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จากต่างเมืองทางตอนบนของประเทศ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบตามหุบเขาของอาณาจักรล้านนานั้นประกอบไปด้วยกลุ่มคนไทยเชื้อชาติต่างๆ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีบทบาทในการขับเคลื่อนหรือพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม สร้างความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของล้านนา ทำให้ภาคเหนือของประเทศไทยมีลักษณะเด่นเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ในประเทศ

ท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม อันได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อ ภูมิปัญญาดั้งเดิม ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว สุขภาพ การศึกษา ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นที่สำคัญในด้านการนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนต่างชาติพันธุ์ได้อย่างสันติ (ไทลื้อ อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ไท., 2551)

ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นนั้นต่างก็มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นองค์ความรู้หรือภูมิปัญญา โดยเฉพาะทรัพยากรทางโบราณคดี วัตถุทางชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวัตถุนั้น ซึ่งมีอยู่จำนวนมากในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะอาณาจักรล้านนา และมีอายุเก่าใหม่ที่ต่างกันไป ทรัพยากรวัฒนธรรมเหล่านั้นก็มีทั้งที่มาจากคนในอดีตที่มีอายุเก่าแก่ ทรัพยากรประเภทนี้เรียกว่า เป็นมรดก (Heritage) และสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ตามภูมิปัญญาของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งมีทั้งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น แหล่งโบราณคดี สถานที่ทางประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ โบราณ โบราณวัตถุ วัตถุทาง ชาติพันธุ์ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ศิลปะและหัตถกรรมแบบประเพณี วรรณกรรม และความรู้ภูมิปัญญาเชิงช่าง องค์ความรู้และภูมิปัญญาทางการแพทย์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ใช้ในการทำมาหากิน ซึ่งปัจจุบันนี้ทรัพยากรวัฒนธรรมจำนวนมากที่ถูกค้นพบได้ถูกทำลายหายสาบสูญไป หรือไม่ก็ถูกปล่อยประละเลย ให้เสื่อมสภาพ และขาดการสื่อสารจนไม่

สามารถฟื้นฟูบูรณะนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก อีกทั้งทรัพยากรที่เป็นสถานที่และวัตถุยังมีอีกจำนวนมากที่ยังคงเหลืออยู่ให้เห็น แต่อาจมีสภาพทรุดโทรมเพราะขาดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม หรือไม่ก็ขาดการบำรุงรักษาและได้รับการอนุรักษ์ที่ไม่ถูกวิธี (สาธิต ไพรชาญจิตร์., 2545)

การจัดการความรู้ในชุมชนนั้น เป็นการจัดการความรู้ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ที่ได้มาจากการสังเกตและการทดลองมาเป็นเวลานานของผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เฒ่า ผู้แก่ ที่แฝงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนความเชื่อ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือถ่ายทอดเพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ สูญหายไป ในที่สุด (นันทิณี ศรีธัญญา, ม.ป.ป., อ้างใน วสันต์ ไทรแก้ว) ซึ่งหลายชุมชนได้ตื่นตัวในการนำหลักการจัดการความรู้ไปใช้ในชุมชน โดยเริ่มจากการรวมคนในชุมชนให้เป็นองค์กรชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ความรู้และทักษะเฉพาะด้าน การประกอบอาชีพ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการรวมคนเป็นกลุ่มสามารถกระทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกันทั้งสภาพของชุมชน วัฒนธรรมชุมชน และสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชน จึงทำให้การแก้ไขปัญหาเดียวกันสามารถแก้ไขในชุมชนหนึ่งได้แต่กลับล้มเหลวในอีกชุมชนหนึ่ง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เหมือนกันทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาที่ล้มเหลว จึงจำเป็นที่ชุมชนต้องเรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาของชุมชนเอง ในที่สุดเมื่อเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แล้วการดำเนินงานพัฒนาต่างๆ ก็ง่ายขึ้น การค้นหาปัญหภายในท้องถิ่น การหาวิธีแก้ไขปัญหา รวมทั้งการเสนอทางเลือกต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น หากเกิดขึ้นจากชุมชนในท้องถิ่นโดยแท้จริงแล้ว หน่วยงานที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการพัฒนาก็จะง่ายขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงมุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองโดยอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ทั้งในระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ และนอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจด้านการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 ซึ่งกำหนดว่า

รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัด

ที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัด

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามพระราชบัญญัติข้างต้น จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจของส่วนราชการจำนวน 6 ด้าน รวม 245 เรื่อง ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 7,853 แห่ง ซึ่งหนึ่งใน 6 ด้านนี้จะเน้นด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญเรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยได้กำหนดไว้ในหมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่ มาตรา 281 ถึง 290 รวม 10 มาตรา

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วยนั้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550)

จากหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยที่ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่น และเพื่อคนในท้องถิ่นนั้น จึงทำให้เกิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติที่ใช้ในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จึงเป็นองค์กรในระบอบประชาธิปไตยที่มีอำนาจหน้าที่ มีงบประมาณ และอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ย่อมรู้และเข้าใจศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมหรือสนับสนุนย่อมที่จะได้ประโยชน์ และตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะเพียงลำพังประชาชนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถที่จะฟื้นฟูหรืออนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมบางอย่างเอาไว้ได้

ชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพย้ายถิ่นฐานจากสิบสองปันนากลับบ้านเกิด เข้าสู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย คงเป็นเพราะมีสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศใกล้เคียงบ้านเดิม ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา น่าน แพร่ ตั้งแต่อดีต ซึ่งส่วนมากแล้วนั้น ได้ถูกกวาดต้อนมาจากสิบสองปันนา และมีบางส่วนที่ได้อพยพมาภายหลังเพื่อค้าขาย ติดตามญาติพี่น้อง แต่งงานสร้างครอบครัวใหม่ แสวงหาพื้นที่ทำกินที่เหมาะสม หรือหนีภัยสงคราม

ชาวไทลื้อเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ (Identity) เฉพาะตน มีประเพณีและพิธีกรรมบางอย่างที่เป็นเอกลักษณ์เด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ อีกทั้งยังมีภาษาพูด และภาษาเขียนเป็นของตนเอง ซึ่งจากการศึกษาลักษณะวัฒนธรรมไทลื้อเมื่อเทียบกับวัฒนธรรมของชาวไทยล้านนา ปรากฏว่ามีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างมาก โดยชาวไทลื้อนับว่าเป็นกลุ่มที่ยังคงรักษามรดกวัฒนธรรม ประเพณีของตนเองเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เนื่องจากชาวไทลื้อเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด มีความเป็นตัวของตัวเองอยู่มาก รักอิสระ พึ่งตนเอง ศรัทธาสัจซึ่งตนเองยึดถือแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนาน ความเคารพเชื่อมั่นในศาสนาและศรัทธาดั้งเดิมก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก (จารุพรรณ พรหมวัง., 2536)

หมู่บ้านหลวงเหนือ หมู่ที่ 4 และ 5 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลหลวงเหนือ เป็นชุมชนไทลื้อที่อพยพเข้ามาเป็นรุ่นแรกๆ ซึ่งเดิม บรรพบุรุษไทลื้อได้อพยพหนีภัยสงครามมาจากสิบสองปันนา มาตั้งถิ่นฐานในตำบลหลวงเหนือนับเป็นเวลานานถึง 623 ปีแล้ว ย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีความเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ในเรื่องของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทลื้อตำบลหลวงเหนือยังคงมีการเฝ้ารักษา และปฏิบัติสืบต่อกันมาได้จนถึงปัจจุบัน ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของชุมชน และสังคมที่มีอารยธรรมจากต่างถิ่นต่างแดนเข้ามาเป็นจำนวนมาก

ซึ่งภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือถือเป็นภูมิปัญญาไทยอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากความรู้ต่างๆ จากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทลื้อที่ได้สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิต ภาษา การแต่งกาย และศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนแนวความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา และความสามารถเฉพาะ ตนที่ได้จากประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเพื่อปรับให้เกิดความสมดุลกันระหว่างชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือสามารถก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชนและนอกพื้นที่ รวมถึงสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวแก่ประเทศอีกด้วย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้แนวคิดการจัดการความรู้ โดยเฉพาะการจัดการความรู้ในชุมชนร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนไทลื้อ เพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งขึ้น เพราะหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ส่งเสริมหรือ

สนับสนุนการจัดการความรู้ร่วมกับชุมชนแล้ว ในอนาคตชุมชนไทลื้อตำบลหลวงเหนืออาจเป็นชุมชนที่ไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง การร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานส่วนรวมในชุมชนก็ลดน้อยลงเรื่อยๆ และอาจเข้าสู่ชุมชนที่ต่างคน ต่างอยู่ไม่สนใจซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนสูญหาย วัฒนธรรมใหม่ของชุมชนเมืองหรือต่างชาติดึงเข้ามาแทนที่ ปัญหาทางสังคมต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเข้าไปมีบทบาทในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตัวเองได้ อีกทั้งยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนไปสู่คนในชุมชนรุ่นหลังและคนนอกพื้นที่ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการสร้างรายได้ภายในชุมชน พื้นที่ใกล้เคียง และระดับประเทศในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ศึกษาจึงใช้แนวคิดการจัดการความรู้ในชุมชนเรื่องภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือเพื่อต้องการให้ความสำคัญและการสร้างคุณค่าในการสืบสานภูมิปัญญาไทลื้อไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่น อีกทั้งเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสืบสานต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

คำถามหลักของการวิจัยนี้ได้แก่ ทำไมภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ ถึงได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมีคำถามรองดังต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์ของภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือเป็นอย่างไร
 - 1.1 ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือมีความเข้มแข็งอย่างไร
 - 1.2 ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือสร้างรายได้แก่คนในชุมชนอย่างไร
 - 1.3 ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือมีกระบวนการจัดการความรู้ในการสืบทอดความรู้สู่เยาวชนรุ่นหลังอย่างไร
 - 1.4 ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือสร้างการยอมรับต่อบุคคลทั่วไปอย่างไร
2. ลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อส่งผลต่อภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือเป็นอย่างไร
 - 2.1 วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อมีเอกลักษณ์อย่างไร
 - 2.2 วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อสร้างคุณค่าต่อชุมชนอย่างไร
 - 2.3 วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อสร้างความภาคภูมิใจแก่เยาวชนรุ่นหลังอย่างไร
 - 2.4 วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อถูกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันอย่างไร
 - 2.5 วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อส่งผลกระทบต่อภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนืออย่างไร

3. นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือเป็นอย่างไร

3.1 อปท. มีส่วนสนับสนุนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนืออย่างไร

3.2 อปท. มีบทบาทในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือร่วมกับชุมชนอย่างไร

3.3 อปท. มีแนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนืออย่างไร

3.4 นโยบายด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของอปท. ส่งผลประโยชน์ต่อชุมชนไทลื้ออย่างไร

4. บทบาทของฝ่ายต่างๆ ในการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือเป็นอย่างไร

4.1 บทบาทของผู้นำในชุมชนไทลื้อเป็นอย่างไร

4.2 เครือข่ายภายนอกมีบทบาทต่อชุมชนไทลื้ออย่างไร

4.3 ประชาชนชาวบ้านมีบทบาทต่อภูมิปัญญาไทลื้ออย่างไร

4.4 คนในชุมชนไทลื้อมีส่วนร่วมในภูมิปัญญาไทลื้ออย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนืออำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของเทศบาลตำบลหลวงเหนือในการส่งเสริมและสนับสนุน

ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

4. เพื่อศึกษาบทบาทของฝ่ายต่างๆ ในการพัฒนาภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการสร้างให้เกิดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทลื้อตำบลหลวงเหนือ ที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่ส่งผลกระทบต่อภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และผลต่อภูมิปัญญาไทลื้อ
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือจังหวัดเชียงใหม่
4. ทำให้ทราบถึงบทบาทของฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาไทลื้อ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาไทลื้อร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลหลวงเหนือกับชุมชนไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และแนวทางในการใช้หลักการจัดการความรู้ในชุมชนที่สามารถสนับสนุนการบริหารงานของเทศบาลตำบลหลวงเหนือ ไม่ศึกษารายละเอียดของประเภทภูมิปัญญาไทลื้อแต่ละประเภท

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาไทลื้อในชุมชนไทลื้อ หมู่ที่ 4 และ 5 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตด้านเวลา

เป็นการศึกษาช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2556

1.6 นิยามศัพท์

1. **ความรู้** คือ ทุนปัญญา ทุนความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. **การจัดการความรู้ในชุมชน** คือ กระบวนการนำทุนปัญญาในชุมชน ทุนความรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสร้างมูลค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึก และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัวแบบทูน่า (Tuna Model) เป็นกรอบแนวคิดอย่างง่ายในการจัดการความรู้ โดยให้การจัดการความรู้เปรียบเสมือนปลา ซึ่งประกอบด้วย ส่วนหัว ลำตัว และหาง ซึ่งแต่ละส่วนมีหน้าที่ที่ต่างกัน ส่วนหัวและตาของปลา (Knowledge Vision – KV) คือการมองว่ากำลังจะไปทางไหน ซึ่งต้องตอบให้ได้ว่าได้ทำ KM ไปเพื่ออะไร ส่วนลำตัวของปลา (Knowledge Sharing – KS) คือส่วนที่เป็นหัวใจซึ่งให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และส่วนหางของปลา (Knowledge Assets – KA) คือการสร้างคลังความรู้ แล้วเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เหมือนการสะบัดหางเพื่อสร้างพลังจากชุมชนแนวปฏิบัติ

ในการศึกษานี้หมายถึงการจัดการความรู้ภูมิปัญญาไทลื้อ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

3. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์กรปกครองส่วนตำบล ในการศึกษาี้ หมายถึง เทศบาลตำบลหลวงเหนือ อำเภอ คอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

4. **วัฒนธรรม** หมายถึง ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการ สัมผัสและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลดีกรรมและผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ ฟื้นฟู ถิ่นทอด เสริมสร้าง และแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ., 2535)

5. **ภูมิปัญญา** หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ (Wisdom) ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เราอาจเรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. ภูมิปัญญาไทลื้อ คือ ภูมิปัญญาไทยอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากความรู้ต่างๆ จากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทลื้อที่ได้สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิต ภาษา การแต่งกาย และศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนแนวความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved